

יריעה ב'

היריעה הב' - בביאור שבעה מיני החיקש. ההיקש הוא אשר על ידו נסתייעו החכמים בהוצאת דינים בלתי מפורשים בכתוב, וכיוון שהם יוצאים מכוח הכתוב, דינם בשמירה כדין הכתובים ממש ככתוב בפירוש. וטעמו כטעם מידה הנזכרת בלשון המשנה ב"ג מידות התורה נדרשת והוא על שבעה דרכים.

ה-א': הוא הנקרא "סתום במקומו ומפורש במקום אחר". והוא כל דבר שידיעתו נעלמת במקום שנזכר, ובא ביאורו במקום אחר מן כתבי הקודש, כגון: שציוה הכתוב לקחת ד' מינים בחג הסוכות, כמו שאמר "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל" (ויקרא כ"ג, ט'), ולא ביאר תכלית לקיחתם. וידענו שלקיחת המינים האלה היא לתכלית עשיית הסוכה ממה שמצאנו "צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשות סכות ככתוב" (נחמיה ח', ט"ו). ועוד למדנו, שלא נתייחדו המינים האלה לבד מכל זולתם, אלא מכל מין הדר ויפה תכשר עשיית הסוכה, ממה שנמצא חילוף בין הנזכרים בתורה ובין הנזכרים בנחמיה, ועוד נמצא תוספת מין אחד, או אפשר שיהיו עלי זית ועלי עץ שמן מין אחד ויהיו ד' כנגד ד'. או אפשר שיהיו עלי זית הנאמרים בנחמיה כנגד "פרי עץ הדר" הנאמר בתורה, ממה שנמצא "ויהי כזית הודו" (הושע י"ד, ז'). והוד והדר אחד הוא. וכן מה שאסר הכתוב לבישת השעטנו באמרו "ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך" (ויקרא י"ט ט'), בלתי ידוע מה הוא מקומו. ונתבאר במשנה תורה באמרו "לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו" (דברים כ"ב, י"א). וכן נתבאר טעם "לא יעלה", שהכוונה בו לבישה, באמרו "לא תלבש" ולולא מאמר "לא תלבש" הייתה נאסרת נשיאתו בכתף.

ה-ב': הוא הנקרא "מדין הפרט יודע הכלל". וזה כגון שאסר הכתוב בין ג' מינים, שהם שור שה כשבים ושה עזים לקרבן עד ז' ימים מיום היוולדו, והוא הנקרא "מחוסר זמן" כמו שאמר "שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה" (ויקרא כ"ב, כ"ז). וידענו שזה שנתן הכתוב השארות לבן הנולד עד ז' ימים הוא לצד החמלה, ומזה הצד נאסרה השחיטה תוך השבעה לבן הנולד בהיקש גם בחולין. ונאסרה כמו כן שחיטת האם תוך השבעה, כי בהישחט האם, איך יהיה הבן שבעת ימים תחת אמו. וכן נתנהג בזה הדין גם בחיות אחרי שהוא לצד החמלה, ומהשחיטה גם כן תיאסר מכירת האם או הבן תוך השבעה, וכן החליפין או הנתינה במתנה אחד מהם כי כוונת הכתוב שלא להפריד ביניהם תוך השבעה. וכן נקיש דין זה גם בעופות, שלא נשלח האם לקחת הבנים עד מלאת להם ז' ימים מצד שהוא לתכלית החמלה, וכן מזה המין מה שאמר הכתוב "לא תחרוש בשור ובחמור יחדו" (דברים כ"ב, י'), שאסר החרישה בשני מיני בעלי חיים אחד טהור ואחד טמא. ובהיקש מן החרישה תיאסר גם משיכת העגלה וטעינת המשא וכל מלאכות השדה וזולתן בשני מינים יחד. וכן מן שור וחמור נקיש על שני מיני בעלי חיים א' טהור וב' טמא, כי הטמאים תזקים מהטהורים וכשיחרשו או ימשכו ביחד, יחלישו הטמאים את הטהורים. וכן בכל שני מינים טהורים או טמאים כשיהיה מין שלא במינו תיאסר העבודה בהם מן הטעם האמור, וכן באיסור הכתוב ההרבעה בבהמה במין שלא במינו כמו שאמר "בהמתך לא תרביע כלאים" (ויקרא י"ט, ט') הוא הדין גם בחיות ובעופות.

ה-ג: הוא הנקרא "היקש הערך", ונקרא "גזירה שווה". וטעם שניהם אחד הוא כי זה ההיקש משתמש בשני דברים, שהם שווים במדרגה אחת ובערך אחד, בלי יתרון זה על זה. והמשל בזה שאנו מוצאים כל הזמנים המקודשים חוץ משבת וכיפור הם שווים בקדושה ובשבתה בלי תוספת לאחד על חברו. ממה שבכולם באה אזהרת המלאכה בהם במלות שוות ובאופן אחד, והוא הנאמר "כל מלאכת עבודה לא תעשו". ולא נמצא היתר מלאכת האפיה והבישול, אלא בראשון ובשביעי משבעת ימי חג המצות, כמ"ש "וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" (שמות י"ב, ו'). ומשווי הקדושה והשבתה תהא מותרת מלאכת אוכל גם בשאר המועדים, אע"פ שלא נזכרה. וכן נוכל לתאר מועדי הפסח בשם שבתון בהיקש משאר המועדים, ואם לא נמצא בזה בכתוב כי בכל דין אחד להם. או יהיה שם זה מוסגל למועדי החדש השביעי מצד שביעיות החדש, ולא ישתתפו שאר המועדים בזה כשאר נתבאר בחלק הראשון יריעה י'. ומזה המין הוא מה שאסר הכתוב אחות האב והאם באמרו "ערות אחות אביך לא תגלה לא תגלה כי שאר אמך היא" (ויקרא י"ח, י"ב-י"ג). ושתק הכתוב מבת האח והאחות, ובדין גזירה שווה אסור שווה הוא לאסור אחות האב והאם, כי העלה בהן אחת היא, והיא מפני היותן שאר השאר, והיא הנקראת בפי החכמים "עלה כתובה".

ה-ד: הוא הנקרא "היקש קל וחומר". וזה כי לפעמים יאסור הכתוב את הדבר שהוא קל באיסור ויניח את הדבר שהוא חמור באיסור, כגון שאסר הכתוב את בת הבן ואת בת הבת, באמרו "ערות בת בנדן או בת בתך לא תגלה" (שם י'), שהיא שאר השאר ויותר רחוקה בקרובה מהבת עצמה, שהיא שאר עצמי. והקישו החכמים ע"ה אם בת הבן ובת הבת שהיא יותר רחוקה – אסורה, כ"ש הבת עצמה שהיא יותר קרובה, כי אין איסור שאר השאר אלא מצד שאר הראשון, ולהיאסר הבן והבת העצמיים, נאסרו בנם ובתם. וכן אנו רואים שאסר הכתוב בישול בשר הפרח עם חלב העיקר באמרו "לא תבשל גדי בחלב אמו" (שמות כ"ג, י"ט), שהוא דבר קל בערך האכילה ולא הזכיר מין האכילה שהיא יותר חמורה, כי אין הבישול אלא בעבור האכילה. ומזה אנו מקישים שאם הבישול נאסר אף כי האכילה, וכן "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כ"ב, ח'). מצד התכלית שהיא האכילה יש להקיש ולומר, אם השחיטה נאסרה כ"ש האכילה, כי אין השחיטה אלא בעבור האכילה. וזה לפי דעת החכמים שכל דבר שנאסר מעשהו אכילתו יותר חמורה ממעשהו. וי"ל שאם לא ישחט איך יאכל, ולכן לא חשש הכתוב להזכיר האכילה והספיק לו באזהרת השחיטה בלבד. וכן במה שקדם זה שהספיק לו באזהרת הבישול כי אם יתבשל איך יאכל.

ה-ה: הוא הנקרא "היקש כוח הדיבור". והוא שממשמעות מלה הנזכרת בענין תודע כוונת הענין, כגון שידענו שהתחלת החדש כי כוונת התורה היא על ידי הראות חידוש כוכב בשמים, ולמדנו זה ממשמעות תיבת "החדש הזה" (שמות י"ב, ב'), שהוא לשון התחדשות וידענו ג"כ שזה החידוש הוא בסגולה בכוכב הירח ממה שמצאנו שהכתוב משתמש בענין אחד בעצמו פעם בלשון חדש פעם בלשון ירח, כמו "ויהי כמשלש חדשים" (בראשית ל"ח, כ"ד), "ותצפנהו שלשה ירחים" (שמות ב', ב'). מזה ידענו, כי החידוש הוא בירח ולא בזולתו מן הכוכבים. ועוד כי אין כוכב אחר בשמים, שמתחדש אורו מחדש לחדש, אלא הלבנה בלבד. וכן נאסרת אם האם לא מן הכתוב, רק בדרך היקש, זה מאמרו "אמך היא" (ויקרא י"ח, י"ג). כי כמו שפרח הפרח נקרא פרח כמו

"והבנים בניי" (בראשית ל"א, מ"ג), כן עיקר העיקר הוא עיקר, כמו "אלהי אבי אברהם" (שם ל"ב, י'). ובלשון חכמינו ע"ה "עקר עקרי כעקריי", ופרח פרחי כפרחיי"², ואף יצאה איסורה מצד היותה שאר השאר. עכ"ז הוכרחו החכמים להוציא איסורה מדרך היקש זה ממאמר "אמך היא", כדי לאסור את האם ואת אם האם עד למעלה עד חוה אמנו. כי בקצת גופי העריות יש לך מעלה מעלה ולרדת מטה מטה כמאמרם ז"ל. וכן ממלת שחיטה, שהיא לשון משיכה מלשון "חץ שחוט" (ירמיהו ט', ז'), ידענו שפועל השחיטה הוא ע"י משיכה, היינו בהולכה והובאה לא על ידי דרסה וחלדה, וזולתן מאופני הכריתה כמו שנתבאר ביריעה ה-י"ז בע"ה.

ה-ו': הוא הנקרא "היקש ההגברה". הטעם בו אומר השכל ושיקול הדעת, וזה כמו שהוציא הר"ר ישועה ז"ל אסור אחי האב השאולים לא מן הכתוב ולא בראיה מן הכתוב, רק מצד הגברת השכל. ויתחייב איסורם בדין העריות לאסור אחי האב האמיתיים ממה שהונח אליהם שם האחוה. כי שם אח כולל האמיתי והנאמר בהשאלה והוכרח להורות באיסור זה ע"צ החומרה אף שאין בהם קורבה אמיתית ועילת שאר, וממין זה ההיקש יכול להיות איסור אכילת בשר הפרח בחלב העיקר ואכילת אותו ואת בנו ביום אחד בהגברת השכל ממה שנאסר בישראל יחד ושחיטתם ביום אחד, כי למה יאסור הכתוב הבישול והשחיטה, אם לא שהוא בעבור התכלית שהיא האכילה, וכל דבר לא יבחן רק מצד תכליתו.

הז': הוא הנקרא "היקש משפט הדימוי". והוא כל דבר שנמצא לו דוגמא בכתוב באיסור או בהיתר יהא דינו כדין הנמצא בכתוב, כי הנה מצאנו שהכתוב אסר בת אשת האב בלי היות שום עילת שאר או קורבה כמ"ש "ערות בת אשת אביך מולדת אביך" (ויקרא י"ח, י"א). ונמצא שהאיסור בה הוא מצד היותם שני שארים על שני שארים, כי האב עם הבן המוזהר שני שארים, והאשה עם בתה המוזהרת הנה גם כן שני שארים. הנה בכל מקום שיבואו שני שארים על שני שארים הם באיסור כמו שני אחים לשתי אחיות³ או אב ובן לשתי אחיות או שני אחים לאם ובת וכל היוצא בהם הם אסורים מדין היקש זה לדמיונם לאיסור בת אשת האב, ואפ"ע שהיא אסורה ממאמר הכתוב "אחותך היא" (שם), הנה תיאסר ג"כ משום שני שארים על שני שארים. והראיה שהאחות הזאת נאסרה במאמר מולדת חוץ האמור לעיל, ונשנה עוד איסורה לתת מקום אל ההיקש הזה.

אלה הם שבעת מיני ההיקש על הסדר, שהביאם הרב בעל האדרת ז"ל בהקדמתו, והרב בעל אפריון ז"ל בעמוד השני, אשר נשתמשו החכמים ע"ה דינים בלתי כתובים בפירוש. ובלתי ההיקשים האלה, לא יוכל האדם לעמוד על בירור הדברים ותוכן הענינים, וכ"ש בדברים העיוניים אשר קצרה יד השכל האנושי להשיגם הם היו לנר מאיר להורות דרך הישרה והנכוחה, לא נכשל בהם.

2. אב אבי, כאבי, בן בני, כבני.

3. שני שארים לשני שארים ככנפיים בלבד. דהיינו, שני אחים לשתי אחיות או אח ואחות, לאח ואחות והיוצא מהם הותרו. ראה התקנות האחרונות בכנס חכמינו ע"ה באוטובוטוריה שברוסיה משנת 1910. - אדרת אליהו - תרגום לערבית למוראד פרג משנת 1917, עמוד 168. וכן ראה המעמד האישי סעיפים 105, 106.

ואפשר שלשבעה קני מנורת מאור השכל הזה רמז שהע"ה, באמרו "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה" (משלי ט', א'). שהחכמה מוכרחת לשבעה מיני ההיקש האלה, ובלתם היא סתומה וחתומה ונעלמה מעיני כל חי. גם לזה יהי רומז מה שאמר "ישמע חכם ויוסף לקח ונבון תחבולות יקנה" (שם א', ה'). כי ידוע כי כוח הבינה הוא להוציא דבר מתוך דבר, וזו היא סגולת ההיקשים האלה להוציא דבר נסתר ומכוסה מתוך דבר ברור ונגלה וזהו שאמר דהע"ה "אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי" (תהלים ס"ב, י"ב), כאשר הראית לדעת כי מכוח מצווה אחת בתוכה למדנו עוד אחרת דומה ומתייחסת אליה.

וזה אינו נחשב לתוספת על הכתב, כי התוספת היא במה שאין לו שום תליה על הכתוב. וזה אדרבא הוא חידוד ופלפול השכל למצוא תכלית הענין, אשר על זה אמר "לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד" (שם קי"ט, צ"ו). וזהו שסיים הפסוק הנקדם "כי עז לאלהים", ר"ל מה ששמעתי שתיים מכוח אחת הוא מצד הכוח הניתן לשכל השופט ומבחין האמת. ועל היוצאים מכוח הכתובים ע"י ההיקשים האלה, כיוון הר"ר שלמה הטרוקי ז"ל בספר אפריון בחתימת החלק הראשון, באמרו בשני בתים השיריים "לכל תכלה", "הלא יש קץ מעונין ומצוות דת בלי חקר ומנין, אנוש כל עוד אשר ישכיל יהוסיף עלי שכלו והצליח בענין".

יריעה ג'

היריעה הג' - בביאור אופן פירוש כתבי הקודש. כל פסוק ופסוק מכ"ד ספרי הקודש, אם סיפור ומעשה, או מצווה ואזהרה, או שירה ומליצה, או מוסר ותוכחה, או שבח הדבר וגנותו, הכל הוא בחזקת פשוטו. ר"ל המובן ממנו ע"פ נגלהו, ולא אחד בהם בעל שתי הבנות, כי מפה אחד קדוש שיצאו לא כיוון בהם רק כוונה אחת. ואם נפלה חלוקה בקצתם בין השפטים, אין זה אלא מחסרון ההבנה בהם. וכל מה שהפליגו קצת המפרשים להחזיק קצתם בחזקת חומרים ולהלבישם צורות ודמיונות שונות בדרכי סד"ר, היינו סוד דרש רמז, הכל הוא הבל ורעות רוח כי הפשט הוא העיקר ואליו לבד מטרת אשר דיבר בס. ואין המקרא יוצא מידי פשוטו בשום מקום אלא בהכרח גדול, כשיהיה בו הפכיות וסתירה אל המורגש בחוש או אל המושג בשכל, או שנמצא סותרו במקום אחר. ובהזדמן דיבור כזה באחד מספרי הקודש, תהיה הכוונה בו או גוזמא והפלגה, כי הלשון תגדיל הקטון ותקטין הגדול. או לאחד משאר שיתופי המלה, שנשתתפה בהם או ליישב הדיבור בלב השומע, אשר אין דרך אחרת להתיישב דעתו בו להיותו נטבע הגשמיות, אשר על זה אמרו החכמים "דיברה תורה בלשון בני אדם כדי להבין השומעים". ביאור אלה הדברים הוא, כי הנה מצאנו הכתוב אומר "ערים גדולות ובצורות בשמים" (דברים א', כ"ח). על כרחנו אנו מוכרחים לומר, שאינו על פשוטו רק ע"ד גוזמא, כי עינינו הרואות שאין עיר ומושב בני אדם בשמים. וכן כל מקום שנתייחס לשי"ת משיג משיגי כגון: ראייה, שמיעה, הליכה, ישיבה, וכיוצא או איבר מאיברי הגוף כגון: עיניים, אוזניים, ידיים, רגליים וזולתם מן הנמנע הוא להיותו ע"פ נגלהו כי כבר חייבה חקירת השכל היותו רוחני בתכלית הרוחניות ורחוק מן הגשמות וממשיגי הגשמות. ותהיה הכוונה במקומות כאלו לחייב התפשטות השגחתו יתברך בעולם השפל, ולהסיר היעדר הידיעה ממנו כמחויב בחוק שלמותו יתברך. וכן מאמרי "וקשרתם לאות על ידיך והיו לטוטפות בין עיניך, וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך" (דברים ז', ח"ט). הפסוקים שנמצאו ביוצא בהם כגון: "הן על כפיים חקותיך" (ישעיהו מ"ט, ט"ז), "קשרם על אצבעותיך, כתבם על לוח לבך" (משלי ז', ג'), הביאונו להוציאם מפשוטם ולשומם תחת המעבר, לפרשם בדרך משל על העיון וההתמד בדברי התורה להגותם ולקיימם. וע"ד זה "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים י', ט"ז), וכיוצא בו, שהוא משל להכנעת התאוות הגופניות, וכמיועד "והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי להם לב בשר" (יחזקאל י"א, י"ט). ואילו היתה הכוונה במאמרים הנזכרים על המזוזה והתפילין כמאמר: "ההופכים לראש משפט ופרי צדקה ללענה"⁴ היה צריך לבארם הכתוב "דבר אל בני ישראל ועשו להם מזוזה תפילין", כמו שעשה בציצית ובשאר מצוות עשה החיוביות, לא במאמר סובל היותם משל ומליצה על הדרך שפירשנום. וכן מן הצורך היה לבאר איכות קשירתם וחליצתם, ואיזה לקשור תחילה ואיזה לחלוץ, לא שיבאר קצתו בכתב וקצתו יניח בקבלה ותפול המחלוקת באיכות המצווה. וכן בשל יד לבאר הימנית או השמאלית לא להרמיזו בתיבת "ידכה" (שמות י"ג, ט"ז), הבאה בתוספת ה"א לנתחה ולחלקה לחצאים לומר "יד כהה", ולהבין מזה להיות הקשירה בשמאלית, והיות הדין להיכתב ארבע פרשיות בתפילין מן "ולטוטפות" (שם) "טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים" הוא חלום שוא ומקסם כזב כי אין כן

4. עמוס ו', י"ב.

דרך הכתוב בשום מצווה להרמיזה בלשונות אחרות וענין המלה ידוע שהוא כענין ציץ ונזר והוא קרוב אל הנאמר "ולזכרון בין עיניך" (שם ט'). כי הציץ, שהוא משל על העיון, הוא המביא לזכור ולשמור את אשר נצטווה עליו. וכמו שאמר אחריו "למען תהיה תורת ה' בפיך" (שם), הן כל אלה יתנו עדיהם, ויצדיקו מאמר חכמינו ע"ה על היות המאמרים הנזכרים משל על המבואר לא ע"פ גלויים.

וכן באמור הכתוב "וירא את אלהי ישראל" (שם כ"ד, י'), הוא משל על ההשגה מעצם כבודו כפי האפשר, עד שיד השכל האנושי מגעת ולא לראיה מוחשת, כי זה ממה שימנעהו המושכל, כי השם יתברך איננו גשם להיותו מושג בחושים, והוא נסתר ונעלם מעיני כל, וכמ"ש "אכן אתה אל מסתתר" (ישעיהו מ"ה, ט"ו). ועוד כי נמצא סותרו והפכו, והוא שכתוב "כי לא יראני האדם וחיי" (שמות ל"ג, כ') ר"ל לא אדם ולא מלאך, ואין הטעם בו כי א"א שיראהו האדם וישאר בחיים, אלא אחר שיראהו מוכרח הוא שימות ע"ד "ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו" (שופטים י"ג, כ"ב). כי לא כיוון הכתוב לכך, אלא למנוע שאלת משה שהקשה לשאול במאמר "הראני נא את כבודך" (שמות ל"ג, י"ח) והשיבו, כי השגה זאת היא נמנעת בחוק כל נמצא בין שכל פשוט בין שכל מורכב. ומאמר מנוח איננו על עצם השי"ת, כי אם על המלאך ממין השני, המתקרב אל האדם כמבואר שם בענין ההוא. וביאור הכתוב הוא בתוספת מלה כלומר, כי מלאך אלהים ראינו ואין הכרח ממלת "ויראו" לפרשה על הראייה החושיית, כי היא מלה משתתפת ותאמר גם על השגת הלב כמו "ולבי ראה הרבה חכמה ודעת" (קהלת א', ט"ז). כי ידוע פעולת הלב השגה היא ולא ראייה, ועל אלו ארבעה מוציאי המקרא מפשרו זה לשון החכם רבנו אהרן בעל המבחר ז"ל בפרשת יתרו "והנה כאשר נשקול משמע הדבר בהרגש ויבטלחו נדע כי הוא מעבר, וכן אם נחקור אותו בשכל ויעידהו כי אינו אמת הוא שאול, ואות שלישי כי נשא ונתן אותו בראיות ואם יבטלחו נדע כי הוא מעבר, ודבר רביעי אם נשים אותו בדבר זולתו ולא ידמה לו כי יסתור אותו הוא מעבר וצריך תוספת וגרוע ותיקון מאמר ע"כ.

הנה כל מקום שנמצאת אחת מהנסיבות המבוארות, הסיבה ההיא מעכבת המקרא ההוא מלהתפרש ע"פ פשוטו, ויפורש בדרך משל או מעבר או בתוספת תיבה נאותה, לפי הענין או באחד משאר שיתופי המלה, שבאה בענין ההוא, כדי שלא להתנגד אל המורגש או אל המושכל או אל הראיות. וכדי שלא תתחייב סתירה בדברי התורה, ובזולת אחד - מהסיבות הנזכרות, אין אדם רשאי לנטות מן הפשט ימין ושמאל, אם לא שימליץ איזה פסוק על איזה ענין שהוא עליו, כמו שאנו עושים בדרשות. לא שכוונת הפסוק היא כך, אלא שהשעה והענין צריכים לכך. בדרך זה לבד יכשר הפירוש בפנים אחרים לא לשים הדרש במפורש ולומר שכוונת הכתוב כך היא.

אף מגילת שיר השירים לא רחוקה היא מפשוטה, אלא שדברי החשק והידידות שבאו בה אינם על האמת רק לתשוקת השכל הנבדל או לשל כנסת ישראל להקב"ה, כאשר ביארו החכמים ע"ה.

ולידעת הפשט על אמיתתו לעמוד על נקודת האמת לבלי החטיא הכוונה תתחייב ידיעת כללי הדקדוק והדיבור המחוכם, שהוא מלאכת ההגיון, כי מחסרון ידיעה זו נוטה המפרש פעמים רבות מדרך האמת, ויחליט כוונות אשר לא עלו בלב בעל המאמר, ורוב טענות המפרשים אי

ספר יריעות שלמה - חלק ב'

לחברו ובלתי הסכמתם לפירושי זולתם מזה הצד הם, כמו שתראה בפסוק "היה רועה את אחיו בצאן" (בראשית ל"ז, ב'). שטען הר"ר אהרן בעל המבחר ז"ל למי שפירש מלת "רועה" לשון שבירה, וז"ל "והתמה מן המפרש "רועה" מן "תרועם בשבט ברזל" (תהלים ב', ט'). והדקדוק לא אבה, והענין באיבה, והצאן למוכיח ע"כ. וכן בפרשת מטות פסוק "לא יחל דברו" (במדבר ל', ב'), וז"ל והמפרש "יחל" לשון חיכוך, כטעם יאחר טועה בדקדוק, כי ה-יו"ד, יו"ד "העתידי", ע"כ, ועוד כיוצא במקומות רבים.

וכן תצטרך לעמוד על בירור הדבר ותוכן הענין ידיעת מידות מליצות המקרא, מידת אשר נתבארו בספרי המדקדקים ובפרט בספר "כליל יופיי" להרב הנזכר נ"ע, ובלתן לא יוכל איש להרים את ידו ואת רגלו בביאור הכתובים למצוא הפשט הנכון והאמיתי.